

Praktijk – Wetenschap – Ordehandhaving: Jaap Aukema

Wie in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw op visitatie ging bij de inspecteur VD&VI (Veterinaire Dienst en Veterinaire Inspectie van de Volksgezondheid) Gelderland zei keurig “Mijnheer Aukema”. Zo ook de auteurs. Als practicus en als inspecteur straalde hij een autoriteit uit die veel indruk op mensen maakte. Dat visiteren gebeurt niet meer: het is nu registreren. Een inspecteur VD&VI bestaat ook niet meer. De auteurs spraken ‘mijnheer Aukema’ opnieuw tijdens een lunch in Oosterbeek – maar nu was hij ‘gewoon’ Jaap Aukema: een buitengewoon actieve man, jong ogend voor zijn leeftijd, met heldere ogen onder de ruim bemeten wenkbrauwen. Hij is gepensioneerd, maar zit niet stil. Golfen, de bewonersvereniging, sociale functies, actieve deelname aan het Veterinair Historisch Genootschap en de seniordierenartsen: hij zoekt steeds weer uitdagingen.

Tekst **Andries van Foreest** en **Ko Minderhoud**

Jaap Aukema werd geboren in Zuidhorn tussen de zwartblaarkoppen. Zelfs Koningin Wilhelmina bezocht de bekende fokker van deze koeien op de ouderlijke boerderij. Een foto hiervan is te zien in het Nationaal Veeteelt Museum in Beers. Jaaps studententijd werd onderbroken

door de militaire dienst. “Ik werd gedetacheerd als vaandrig in Steenwijk. Daar belde ik aan bij een dierenarts. In dit huis kon ik een kamer huren. Hier beleefde ik in mijn vrije tijd al de worstelingen van een practicus.” Kort na zijn afstuderen werkte hij bij een collega in Holten en kocht er

een huis. Het lukte niet om samen de praktijk in associatie te gaan bemannen. Vervolgens deed Jaap enkele werkzaamheden bij buurtcollega’s. Hij pakte alles aan wat nodig was: een klophengst castreren, koeien bloedtransfusies toedienen en lebmaagdislocaties corrigeren. “Dat was

Het DSK-bestuur 1950-51, met van links naar rechts: W.E. Groenewegen, J.P.W. Akkermans, J.J. Bouw, J. Kruize en J.J. Aukema.

allemaal erg revolutionair in die tijd”, vertelt hij. “Ook was er toen geen postacademische nascholing. Je moest het vak leren van collega’s en door zelf zoveel mogelijk ervaring op te doen.”

In 1958 werd Jaap gebeld door de collega uit Steenwijk waar hij als militair een kamer gehuurd had: “Ik vertrek. Je

probleem gaan bestuderen. In 1971 promoveerde hij bij professor Wagenaar op zijn proefschrift: *Een onderzoek naar het voorkomen van lebmaagbloedingen ten gevolge van lebmaagulcera bij runderen uit de omgeving van Steenwijk.*

De inspectie

“Ik had me al vroeg voorgenomen om na vijftien jaar praktijk iets anders te doen”, vertelt Jaap. Het werd dertien jaar. In 1968 werd hij benoemd tot volambtelijk directeur vleeskeuringsdienst en in 1973 als Inspecteur-Districtshoofd Veterinaire Dienst, tevens Inspecteur Volksgezondheid in Gelderland. In deze functie maakte hij naam met krachtige maatregelen. Toen er varkenspest was uitgebroken op de

terramycinepillen op als voorbereiding op een orale rabiësenting bij vossen. Toen er een conflict ontstond over een hem aangeboden hoge functie bij LNV heeft hij onmiddellijk ontslag genomen. Hij werkte daarna verder als Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid in Gelderland.

Heden

De splitsing van de Veterinaire Dienst van LNV en de Veterinaire Inspectie van de Volksgezondheid van VWS in 1984 heeft Jaap altijd betreurd. “Dat was vooral een politieke keuze. Nu de zoönosen weer in de belangstelling staan, zou deze combinatie erg waardevol kunnen zijn.” Dat de Veterinaire Inspectie bij een zoveelste reorganisatie in 1998 is opgeheven en is samengevoegd met de Keuringsdienst voor Waren was geen goede beslissing. “De VI had veel beter kunnen samengaan met de Inspectie Volksgezondheid en de Inspectie Geneesmiddelen. De samenwerking met artsen, die nu zo nodig blijkt te zijn, was dan eerder en beter tot stand gekomen.”

“Je moest het vak leren van collega’s en zelf zoveel mogelijk ervaring opdoen”

kunt de praktijk overnemen.” Het was een uitgebreide praktijk, inclusief het toezicht bij de KI en directeur van het slachthuis en de vleeskeuringsdienst. Jaap heeft veel bewondering voor zijn vrouw die hem trouw opnieuw volgde en niet alleen zijn praktijk verzorgde als hij niet thuis was, maar ook hielp bij operaties en alle administratie. “Zij had daarnaast haar eigen leven vol activiteiten. ‘Ik ga altijd met je mee Jaap, zolang je maar niet naar Den Haag gaat!’, was haar credo.” Daarom heeft Jaap uiteindelijk bedankt toen later het hoogste ambt in Den Haag ter sprake kwam.

Hoge Veluwe besloot hij dat de wilde zwijnen moesten worden afgeschoten. “Dat waren ‘gehouden dieren’ en volgens de Veewet moest er aldus gehandeld worden.” Bij een geval van rabiës bij een uit India geïmporteerde hond zijn alle buurthonden in quarantaine genomen. “Gezien de slechte huisvesting in het provisorische onderkomen zijn alle honden toen geëuthanaseerd. Ik kon niet met de regels gaan sjoemelen, ik moest in mijn functie strikt zijn.” Met succes zette Jaap samen met collega Vermeulen van de Veterinaire Hoofinspectie een proef met

Slachthuis

Naast de kleuterschool in Steenwijk was een kalverslachterij en naast de HBS een runderslager met slachterij. Jaap vond dat dit niet kon en begon met het ontwerpen van een nieuw slachthuis. “Toen er subsidies kwamen, waren de tekeningen klaar en werd er een slachthuis buiten de stad gebouwd.” Jaap verrichtte experimenten met het invriezen van rundersperma en bracht alle koeien in de buurt samen in een kaartstelsel. Er kwamen in die regio veel gevallen voor van lebmaagbloedingen bij runderen. Jaap is dit

Curriculum Vitae

21-8-1926	Geboren Zuidhorn
1948 – 1949	Militaire Dienst, Reserve Officier der Infanterie
1950 – 1951	Vice – Praeses DSK
1955 – 1965	Praktiserend dierenarts
1962 – 1970	Secretaris afdeling Overijssel van de KNMVD
1971	Promotie Utrecht
1973 – 1990	Veterinair Inspecteur Veterinaire Dienst en Volksgezondheid in Arnhem
1986 – 1992	Secretaris van de Eeraad van de KNMVD
1988	Officier in de Orde van Oranje Nassau
1992 – 1995	Voorzitter van de Eeraad van de KNMVD